

Ռուս-Հայկական համալսարանի
Գիտական գծով պրոռեկտոր
Ֆիզ.-մաթ. գ. թեկնածու փիլիս. գ. դոկտոր
Պ. Ս. Ավետիսյան

« »

2026 թ.

Առաջատար կազմակերպություն թեկնածուական ատենախոսության կարծիք

Սարգսյան Հասմիկի Արտակի ատենախոսական աշխատանքը «Անձի սուրբեկտիվ բարեկեցությունը և վստահությունը՝ որպես քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման գործոններ» քննարկվել է Ռուս-Հայկական համալսարանի հոգեբանության ամբիոնում, իսկ կարծիքը հաստատվել է 2026 թվականի հունիսի 5-ին կայացած նիստում (թիվ 13 արձանագրություն): Ներկա էին. հ.գ.դ., պրոֆեսոր Բերբերյան Ա.Ս., հ.գ.թ. Գեղամյան Է.Բ., բ.գ.թ. Դավթյան Ե.Ն., հ.գ.թ. դոցենտ Մալոյան Զ.Ա., հ.գ.դ., պրոֆեսոր Մկրտումյան Մ.Պ., հ.գ.թ., դոցենտ Մկրտումյան Լ.Յ., հ.գ.թ. Շաքարյան Ս.Գ., կ.գ.թ. Սարգսյան Վ.Ռ., հ.գ.թ., դոցենտ Մուրադյան Ա.Ռ., մ.գ.թ., դոցենտ Վարդանյան Ս.Ս., Պետրոսյան Լ.Ս., ասպիրանտ Մատվեյեվա Ն.Վ., Արզումանյան Է.Գ.:

Կարծիք

Սարգսյան Հասմիկ Արտակի թեկնածուի «Անձի սուրբեկտիվ բարեկեցությունը և վստահությունը՝ որպես քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման գործոններ» ատենախոսության, ներկայացված հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի աստիճանի համար 19.00.03 – «Սոցիալական հոգեբանություն» մասնագիտությամբ:

Հասմիկ Սարգսյանի ատենախոսությունը նվիրված է անհատական քաղաքական դիրքորոշումների զարգացման վրա, որը ժամանակակից հոգեբանության մեջ նշանակալի, և արդիական խնդիր է: Վերջին տարիներին այս հարցը հատկապես արդիական է դարձել սոցիալ-քաղաքական գործընթացների վերափոխման, սոցիալական անորոշության աճի և պետական ինստիտուտների հետ անհատական փոխազդեցությունների փոփոխվող բնույթի պատճառով: Այս պայմաններում քաղաքացիների քաղաքական վարքագիծը որոշող հոգեբանական

գործոնները, այդ թվում՝ սուբյեկտիվ բարեկեցությունը և վստահությունը, հատկապես կարևոր են:

Այս ուսումնասիրությունը միջառարկայական բնույթ ունի, որը ներառում է սոցիալական հոգեբանության, քաղաքական հոգեբանության և սուբյեկտիվ բարեկեցության վերաբերյալ ժամանակակից հետազոտությունների նվաճումները: Հեղինակը քննում է քաղաքական դիրքորոշումները որպես բարդ սոցիալ-հոգեբանական երևույթ և առաջարկում է դրանց ձևավորման հայեցակարգային մոդել, որը հիմք է հանդիսանում աշխատանքի գիտական նորույթի և գործնական նշանակության համար:

Ներածության մեջ ներկայացված է ատենախոսության թեմայի արդիականությունը, առաջարկվում է վարկած, ներկայացվում է ուսումնասիրության նպատակն ու խնդիրները, ինչպես նաև Նշվում է ատենախոսության հետազոտության տեսական և գործնական նշանակությունը: Անհատական քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման հարցը հատկապես արդիական է դարձել վերջին տարիներին՝ սոցիալ-քաղաքական գործընթացների վերափոխման, սոցիալական անորոշության աճի և պետական ինստիտուտների հետ անհատական փոխազդեցությունների փոփոխվող բնույթի պատճառով: Այս պայմաններում հատկապես կարևոր են քաղաքացիների քաղաքական վարքագիծը որոշող հոգեբանական գործոնները, այդ թվում՝ սուբյեկտիվ բարեկեցությունը և վստահությունը:

Առաջին գլուխը նվիրված է անհատական քաղաքական դիրքորոշումների ուսումնասիրության տեսական և մեթոդաբանական հիմքերին: Հեղինակը ներկայացնում է այս երևույթը հասկանալու առկա գիտական մոտեցումների համապարփակ վերլուծություն՝ այն դիտարկելով սոցիալական հոգեբանության, քաղաքական հոգեբանության, սոցիոլոգիայի և հարակից առարկաների տեսանկյունից: Հատուկ ուշադրություն է դարձվում քաղաքական տրամադրությունների մասին գաղափարների զարգացմանը, վերլուծելով դրանց կառուցվածքը, բովանդակությունը և գործառույթները անհատական սոցիալական վարքագծի համակարգում: Մանրամասն ուսումնասիրվում են քաղաքական տրամադրությունների ճանաչողական, հուզական և վարքային բաղադրիչները, ինչպես նաև ընտրական վարքագծի ժամանակակից տեսությունները, ռացիոնալ

անուշադրության և քաղաքական անտեղյակության հասկացությունները: Գլխի անկասկած արժեքը կայանում է լայն տեսական շրջանակի և ներքին ու միջազգային աղբյուրների քննադատական վերլուծության մեջ: Հեղինակը չի սահմանափակվում միայն առկա հասկացությունների ներկայացմամբ. նա համեմատում է տարբեր գիտական դիրքորոշումներ, բացահայտում դրանց ուժեղ և թույլ կողմերը, ինչպես նաև բացահայտում առկա հակասություններն ու խնդրի թեր ուսումնասիրված կողմերը: Այս վերլուծության հիման վրա նա հիմնավորում է քաղաքական դիրքորոշումները որպես անկախ, բազմաբաղադրիչ սոցիալ-հոգեբանական կառուցվածք՝ դիտարկելու անհրաժեշտությունը՝ ստեղծելով հետագա էմպիրիկ հետազոտությունների համար ամուր մեթոդաբանական հիմք: Ավելին, առաջին գլուխը կենտրոնանում է սոցիալական, ճանաչողական և անհատական գործոնների ազդեցությունը անհատական քաղաքական վարքագծի վրա՝ ուսումնասիրող ժամանակակից հետազոտությունների վրա, թույլ տալով հեղինակին զարգացնել թեմայի ամբողջական ըմբռնում և ներկայացնել համոզիչ հիմնավորում հետազոտության ապագա ուղղության համար:

Երկրորդ գլուխը վերլուծում է սուբյեկտիվ բարեկեցությունը և անհատական վստահությունը՝ որպես քաղաքական տրամադրվածությունների ձևավորման կարևորագույն հոգեբանական գործոններ: Հեղինակը մանրամասնորեն ուսումնասիրում է սուբյեկտիվ բարեկեցությունը, դրա կառուցվածքը և հիմնական բաղադրիչները՝ հասկանալու ժամանակակից մոտեցումները, ինչպես նաև ուսումնասիրում է վստահության երևույթի էությունը՝ կենտրոնանալով ինչպես միջանձնային, այնպես էլ ինստիտուցիոնալ վստահության վրա: Գլխում համեմատվում է տարբեր գիտական հասկացություններ, վերլուծում է այն մեխանիզմները, որոնց միջոցով վստահությունը և սուբյեկտիվ բարեկեցությունը փոխկապակցված են անհատական սոցիալական վարքագծի հետ և բացահայտում դրանց դերը քաղաքականապես նշանակալի որոշումների կայացման գործում:

Ուսումնասիրության կառուցվածքը հետևողական և տրամաբանական է, ինչը թույլ է տալիս հեղինակին աստիճանաբար անցնել խնդրի տեսական վերլուծությունից դեպի դրա էմպիրիկ ուսումնասիրությունը և իր եզրակացությունների հիմնավորումը:

Հատկապես հետաքրքիր է հեղինակի փորձը՝ ինտեգրելու ուսումնասիրվող հոգեբանական երևույթները մեկ տեսական մոդելի մեջ, որը բացատրում է

քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման առանձնահատկությունները: Հեղինակը համոզիչ կերպով ցույց է տալիս, որ սուբյեկտիվ բարեկեցության և ինստիտուցիոնալ վստահության մակարդակը կարող է որոշել քաղաքական նախասիրությունների բնույթը, սոցիալական իրականության գնահատման բնութագրերը և որոշումների կայացման գործընթացում ինքնավարության աստիճանը: Գլխի տեսական նյութը ներկայացված է հետևողականորեն և տրամաբանորեն, և գիտական աղբյուրների վերլուծությունը ցույց է տալիս ուսումնասիրվող թեմայի խորը ըմբռնումը և սոցիալական հոգեբանության ժամանակակից միտումների մանրակրկիտ իմացությունը:

Երրորդ գլուխը նկարագրում է էմպիրիկ ուսումնասիրության կազմակերպումն ու մեթոդաբանությունը, նմուշի բնութագրերը, օգտագործված հոգեախտորոշիչ գործիքները և ստացված տվյալների վիճակագրական մշակման արդյունքները: Հեղինակը հետևողականորեն վերլուծում է սուբյեկտիվ բարեկեցության, ինստիտուցիոնալ վստահության և քաղաքական դիրքորոշումների միջև եղած փոխհարաբերությունները, ներկայացնում դրանց ձևավորման մշակված հայեցակարգային մոդելը և քննարկում ստացված արդյունքները ժամանակակից գիտական հասկացությունների համատեքստում:

Գլխի եզրակացությունները լավ հիմնավորված են և հաստատվում են վիճակագրական վերլուծության արդյունքներով, ինչը բարձրացնում է ուսումնասիրության գիտական վավերականությունը և ստացված արդյունքների գործնական նշանակությունը:

Ուսումնասիրության ակնհայտ առավելությունն է հեղինակի կողմից մշակված քաղաքական տրամադրությունների երկբաղադրիչ մոդելի մշակումը, դրանց չափման համար վավերացված գործիքի ստեղծումը և սուբյեկտիվ բարեկեցությունը և ինստիտուցիոնալ վստահությունը քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման բնութագրերի հետ կապող հայեցակարգային մոդելի կառուցումը: Ստացված արդյունքները կարող են կիրառվել քաղաքական վարքագծի, անձի սոցիալական հոգեբանության ուսումնասիրություններում և քաղաքացիական վստահության և սոցիալական փոխազդեցության զարգացման ծրագրերի մշակման մեջ:

Ընդհանուր առմամբ, Սարգսյան Հ.-ի դիսերտացիան ունի ինքնուրույն հետազոտական նախագծի որակներ: Աշխատանքը լավ կառուցվածքավորված է.

Հեղինակը հետևողականորեն և տրամաբանորեն ներկայացնում է հետազոտության հիմնական կետերն ու փուլերը՝ հիմնավորելով իր տեսակետը: Ուսումնասիրության մեջ վերլուծվել է մեծ քանակությամբ տվյալներ, ուստի առանձին մեկնաբանություններն ու առաջարկությունները չեն կարող խաթարել դրա բավարար գնահատականը:

Դիտողություններն ու առաջարկությունները հետևյալն են.

1. Ատենախոսությունում բավարար չափով մանրամասնված չէ քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման առաջարկվող երկբաղադրիչ կառուցվածքը և դրա բաղադրիչները որոշելու չափանիշները, ինչը դժվարացնում է դրա հայեցակարգային առավելությունների գնահատումը առկա մոդելների նկատմամբ: «ձևավորում» տերմինը ենթադրում է փոփոխության դինամիկա, որը չի արտացոլվում մոդելում:
2. Նպատակահարմար կլիներ ներկայացնել քաղաքական դիրքորոշումների ձևավորման գործոնների ամբողջ համալիրը և հիմնավորել սուբյեկտիվ բարեկեցության և ինստիտուցիոնալ վստահության ընտրությունը որպես հիմնական գործոններ:
3. Հեղինակը նշում: «Հետազոտության առաջին փուլին մասնակցել է ... 19-35, իսկ մյուս 50% -ը 36 -64 տարիքային խումբը: Ընտրանքի ձևավորման հիմք է ծառայել Է. Էրիկսոնի անձի հոգեւոցիալական զարգացման պարբերականացման փուլերի բաժանումը, ըստ որի առանձնացրել ենք վաղ հասունության և միջին հասունության տարիքային փուլերը»: Ելնելով թեմայի առանձնահատկությունից» (79) Այնուամենայնիվ, Էրիկսոնը բաժանում է տարիքային խմբերի՝ վաղ հասունություն - 20-25 տարիքային խումբ և միջին հասունություն - 26-64 տարիքային խումբ, ինչը չի համապատասխանում: Ուսումնասիրության նմուշը բավարար չափով բնութագրված չէ. բացակայում է դրա սոցիալ-ժողովրդագրական բնութագրերի մանրամասն նկարագրությունը, ինչը սահմանափակում է ստացված արդյունքների ներկայացուցչականությունը գնահատելու հնարավորությունը:
4. Ցանկալի է բարձրացնել ուսումնասիրության գործնական նշանակությունը՝ նկարագրել արդյունքները պետական հաստատությունների, կրթական

կազմակերպությունների և քաղաքական հոգեբանության ոլորտի մասնագետների գործունեության մեջ կիրառելու հնարավորությունները:

5. Նպատակահարմար է թվում արդյունքների քննարկումը լրացնել ստացված տվյալների համեմատական վերլուծությամբ վերջին տարիների ժամանակակից արտասահմանյան ուսումնասիրությունների հետ, ինչը թույլ կտա ավելի ամբողջական գնահատել դրանց տեղը միջազգային գիտական համատեքստում:

Եզրակացություն

Հասմիկ Արտակի Սարգսյանի ատենախոսությունը անկախ, ամբողջական և արդիական գիտական ուսումնասիրություն է, որը առանձնանում է տրամաբանական կառուցվածքով, բարձր տեսական մակարդակով և իր եզրակացությունների բավարար փորձարարական հիմնավորմամբ:

Հասմիկ Արտակի Սարգսյանի ատենախոսությունը համապատասխանում է ԺԹ 00.03 «Սոցիալական հոգեբանություն» մասնագիտությամբ հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսությունը համարել համապատասխան ՀՀ գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի պահանջներին, իսկ Հասմիկ Արտակի Սարգսյանը արժանի է հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի:

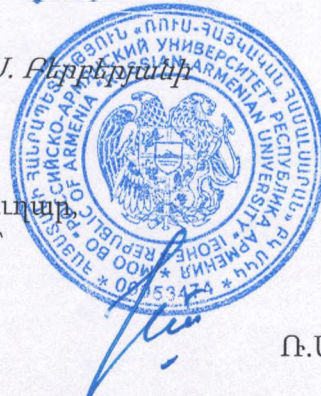
Ռուս-Հայական համալսարանի հոգեբանության
ամբիոնի վարիչ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր՝

Ս. Մանուկյան

Ա.Ս. Բերբերյան

Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր Ա.Ս. Բերբերյանի
ստորագրությունը հաստատում եմ՝

Ռուս-Հայական համալսարանի գիտ. քարտուղար,
բանասիրական գիտությունների թեկնածու՝

Ռ.Ս. Կասաբաբովա